

Euskal Herria ezagutuz
OÑATI (GIPUZKOA)

Arrikruz, haitzuloko lehoiaren aztarna

Arrikruz-Oñatiko koba Gesaltza-Arrikruz-Jaturabe multzo karstikoaren barruan dago. Aizkorriko magalean eta Arantzazu Santutegirako bidean aurkituko duzu, Oñati herrian, Araotz auzoaren atarian, Gipuzkoako koba zabalenetako bat, urak moldatutako gune berezian. Sei solairutan hamabost kilometroko galeriak, iraganera bidaia egiteko.

| IRATI SARASUA ARABAOLAZA |

Argazkiak: Oñatiko Udala

MILIOIKA URTEAN urak moldatutako kobak ikusteko aukera du bisitariak 2007 urteaz geroztik. Arrikruz-Oñatiko kobako 53. galeria da nahi duen orok ezagutu dezakeena, 500 metro behera eginda. Ordubetean egiten den bidaia, “ikusgarria” bisitari gehienek esanetan. Gipuzkoako kobarik handienetakoa den honek historiaurrean Euskal Herrian zegoen fauna ezagutarazten dio bidaiariari.

Haitzulo barruko ibilaldietan, sistema informatiko aurreratuari

esker, gai ugari lantzen dira, ikuspegi pedagogikotik eta modu interesgarrian. Arrikruz-Oñatiko koba Euskal Herriko aitzindarietako bat da espeleologia, arkeologia eta paleontologian. Bertan aurkitu dituzte, besteak beste, hamaika hartzen aztarnak. Baina protagonista nagusia haitzuloko lehoia izan da azken urteotan. 1966. urtean Iñaki Zubeldiak eta Jesus Manuel Marotok aurkitu zuten animalia horien hezurdura osoa; hiru metro eta erdi luze zituen, eta 400 kilo inguru.

Animalia horien guztien hezur batzuk hibernazio garaikoak dira, eta beste batzuk, aldiz, bertara jatera sartutakoan hildakoenak; barrura sartu eta uraren maila igotzean itotako animalienak, zehazki. Hartz gehienak, adibidez, hibernazio garaian hil zirela dio Alvaro Arrizabalaga arkeologoak.

Arrikruz-Oñati ezagun bihurtu zuten lehoia

Animalia guztien historiak bisitariak aho zabalik uzten badituzte ere,

Abentura parkea
Urtebetetzea
Ezkondu aurreko agurra
Ikastetxeak
Familiak
Lagunak
Luze Luzeak,
200 m baino luzeagoak

Atsegin, Zirrara, Hezkuntza... Zuhaitzetan

Informazioa ta erreserbak:
reservas@forestalparkbilbao.com
608 444 939

www.forestalparkbilbao.com

Ezkerrean, goian, 1966an aurkitutako lehoi hezurduraren erreplika. Azpian, eta lerro hauen gainean, Arrikruz-Oñatiko 53. galeriako irudiak.

jakin-min handiena, esan bezala, lehoiak pizten du normalean. Harena da Iberiar penintsulan agertu den hezurdura oso bakarra. Bereiztasun horrek ere eman du ezagutzera Arrikruz-Oñatiko koba. Gaur egun animalia ez dago bertan, Eusko Jaurlaritzaren biltegi batean baizik. Nolanahi, haren erreplika ikusi eta entzun ahalko du bisitariak bidean. “Oso ongi egina” dagoela dio Arrizabalagak. Eta hala, benetako lehoiak sortzen zuen zirrara bera sortzen du erreplikak ikusleengan.

Piztien aztarnengatik ez ezik, Arrikruz-Oñatiko koba “potenzialtasun handiko lekua” da Arrizabalagaren aburuz, Kuaternarioko sedimentuengatik besteak beste.

Sandailiko ur miragarria

Leizeak berak bakarrik ez, kondairak badu garrantzirik bisitan. Elezaharrek dio inguruko emakume antzuek, emankorrek izateko, bainua hartzen zutela Sandaili kobako uretan, Arrikruz-Oñatitiko oso gertu, milaka urte lehenagoko jentilen ohi-

turei utsiz. Gaur egun, kondaira horrek utzitako aztarnak ikus daitezke inguruan; besteak beste, haurren arropa baitago duela urte batzuk emakume antzuek bainua hartzen zuten leku berean. Ikusgarria da, halaber, Sandailiko koban bertan eraikita dagoen baseliza txikia. ■

Informazioa

Erreserbak egiteko, 943 08 20 00 edota www.oinati.eu/turismoa

IBILALDIAK
GUREKIN
ANTOLATU

AUTOBUSAK
Aizpurua

www.autocares-aizpurua.es · info@autocares-aizpurua.es
20170 USURBIL · 943 363 290

PETROMIRALLES
GASOLINA-ZERBITZUGUNEA

Karrika industrialdea / 6. partzela
20140 ANDOAIN (Gipuzkoa)
Tel.: 943 305 058

24 ORDUZ

63 hornitze gune Petromiralles Cards-ekin

GASOLINA A GASOLINA B GASOLINA C GASOLINA D DIESEL AdBlue